

DOI: 10.31548/hspedagog14(3).2023.32-42

УДК 37.015.31:373.2

**СЕРЕДОВИЩНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ  
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ****ДЕМЧЕНКО І. І.**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри  
соціальної роботи та реабілітації**Національний університет біоресурсів і природокористування України**E-mail: [demchenko.i@nubip.edu.ua](mailto:demchenko.i@nubip.edu.ua)**СЛЮСАРУК-ЛІТВІН С. С.**, кандидат педагогічних наук, методист, викладачка  
циклової комісії дошкільної педагогіки та окремих методик**Володимирського педагогічного фахового коледжу  
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради**E-mail: [admin8@vvpc.com.ua](mailto:admin8@vvpc.com.ua)

**Анотація.** Статтю присвячено актуальній проблемі впровадження середовищного підходу у підготовку майбутніх фахівців дошкільної освіти з метою формування їхньої готовності до розвитку творчого потенціалу дітей. Авторами стверджується, що освітні можливості впровадження середовищного підходу до підготовки майбутніх вихователів у педагогічних коледжах мають важливе значення, оскільки на його засадах підвищується ефективність професійної підготовки в цілому і формування готовності до розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку, зокрема. З'ясовано, що для педагогічного коледжу визначення освітнього середовища пов'язано із сукупністю спеціально організованих психолого-педагогічних умов, внаслідок взаємодії яких з індивідом відбувається становлення особистості, її світосприйняття. Схарактеризовано особливості освітнього середовища педагогічного коледжу та дано його визначено як складного системного явища, численні елементи якого, зокрема сукупність матеріальних, соціальних, психологічних та педагогічних умов і факторів, що впливають на рівень задоволеності викладачів і студентів освітнім процесом і вказують на різні характеристики професійної зорієнтованості, цілеспрямованості і результативності функціонування цієї інституції для максимального задоволення запиту суспільства на висококваліфікованих вихователів, здатних активно і професійно розвивати творчий потенціал дітей дошкільного віку. Доведено, що формування готовності майбутніх фахівців до розвитку творчого потенціалу дітей має бути насичений такими умовами, які максимально наповнюють освітній процес навчальними курсами і постійно діючими педагогічними практиками для сприяння майбутнім вихователям успішно конструювати і коригувати індивідуальні освітні маршрути, підвищуючи рівень своєї мотивації і готовності до практичної педагогічної діяльності в системі дошкільної освіти, у тому числі й до творчого розвитку дітей дошкільного віку. Установлено, що освітнє середовище педагогічних коледжів у контексті формування готовності студентів до розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку має бути неодмінно творчого типу модальності і характеризуватися певною сукупністю специфічних властивостей: спостережуваність, насиченість, пластичність, автономність існування, синхронізованість, цілісність, мотивогенність, іммерсивність, інтерактивність.

**Ключові слова.** Середовищний підхід, освітнє середовище, творчо-розвивальне середовище коледжу, майбутніх фахівців дошкільної освіти.

**Актуальність (Introduction).** На сучасному етапі розвитку науки й освіти особливої актуальності набуває проблема становлення творчої особистості, здатної гнучко мислити, знаходити нестандартні рішення проблем, продукувати сміливі ідеї та гіпотези, реалізовуватись у різних видах конструктивної діяльності, а також швидко адаптуватися до мінливих умов середовища.

Нові підходи до дошкільної освіти, засновані на принципах гуманізації та деідеологізації дошкільної освіти, пріоритету виховання загальнолюдських цінностей (добра, краси, самоцінності дошкільного дитинства), закладено в Законі України «Про дошкільну освіту» в новій редакції та розробленому МОН України проєкті Концепції розвитку дошкільної освіти. Орієнтиром якості результатів дошкільної освіти України є Базовий компонент дошкільної освіти, що є Державним стандартом дошкільної освіти в Україні, затверджений у 2021 році, який визначає дошкільну освіту першим рівнем у системі освіти та стартовою платформою особистісного розвитку дитини.

У зв'язку з цим гостро постає проблема підготовки сучасних, високо кваліфікованих і творчо спрямованих педагогів закладів дошкільної освіти здатних виявляти, розкривати і розвивати творчих здібностей дітей. Адже від вихователів залежить побудова освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, створення відповідного освітнього розвивального середовища, зосередженого на задатках (здібностях) кожної дитини, яке б стимулювало дитину до творчості та розвитку її творчого потенціалу.

Сучасні актуальні проблеми підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до професійної діяльності досліджували такі українські науковці: С. Гаврилюк (теоретико-методи-

чні засади професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до педагогічної творчості); О. Ємчик (розвиток творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки); М. Замелюк (формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки); О. Листопад (теоретико-методичні засади формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів) та ін. Аналіз досліджень засвідчує окремі намагання науковців досліджувати взаємозалежність підготовленого до роботи з дітьми творчого вихователя і розвитку творчого потенціалу дошкільників. У своїх працях науковці акцентують увагу на забезпеченні творчо-розвивального середовища в закладі вищої освіти, який проваджує підготовку майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Окремі аспекти середовищного підходу у вищій педагогічній освіті розглядали А. Артюхіна, А. Баль, М. Братко (освітнє середовище); Н. Бахмат, Л. Гуменна, А. Гуралюк (інформаційно-освітнє); Т. Колупаєва (інноваційно-освітнє), З. Шевців (інклюзивне освітнє середовище), Т. Яковишина (креативне освітнє) та ін. Більшість авторів цих досліджень мають спільну позицію щодо необхідності створення відповідних середовищних умов навчання, виховання і розвитку студентської молоді, які б сприяли підвищенні ефективності їхньої професійної підготовки в цілому і формування готовності до розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку, зокрема. Однак у теорії і методиці професійної освіти відчувається нестача необхідних напрацювань із цієї важливої проблеми. У ракурсі вивчення проблем середовищного підходу та створення відповідних умов підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до розвитку творчого потенціалу дітей ми

опиралися на результати досліджень С. Слюсарчук-Літвін [10] та І. Демченко [3; 4].

**Мета (Purpose).** Виявити можливості впровадження середовищного підходу в підготовку майбутніх вихователів педагогічних коледжів до розвитку творчого потенціалу дітей.

**Методи (Methods).** У процесі дослідження використано загальнонаукові методи (аналіз, порівняння, узагальнення, систематизування, конкретизація) з метою визначення ступеня розробленості порушеної проблеми та виявлення характеристик творчо розвивального середовища педагогічного коледжу.

**Результати (Results).** Останніми роками у вітчизняному і зарубіжному науковому полі дедалі актуальнішою стає проблема упровадження в освітню практику середовищного підходу. Це зумовлено тим, що поняття «середовище» використовується в більшості наукових досліджень і безпосередньо в практиці освіти дітей і дорослих у формі термінологічних «освітнє середовище», якою, зазвичай, визначають комплекс умов для впливу на розвиток і формування особистості людини.

Варто констатувати, що проблема всебічного вивчення впливу освітнього середовища на розвиток особистості актуалізувалась ще в 70-90-х роках минулого століття. Зокрема, видатний вітчизняний педагог В. Сухомлинський стверджував: «Середовище – це і світ речей, що оточують учня, і вчинки старших, і особистий приклад вчителя, і загальний моральний тонус життя шкільного колективу (як матеріалізується ідея піклування про людину), чуйність, сердечність». Він наголошував, що воно не є чимось раз назавжди створеним і незмінним, а має повсякденно створюватись і збагачуватись [12, с. 190–191].

Загалом у наявних наукових джерелах міститься чимало визначень поняття «освітнє середовище», сутність

яких різняться за дослідницькими інтересами авторів:

– система впливу та умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться у соціальному та просторово-предметному оточенні в межах організованого освітнього процесу (система впливу та умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться у соціальному та просторово-предметному оточенні в межах організованого освітнього процесу (В. Радул [8, с. 139]);

– система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні, і водночас сукупністю об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти (М. Гончарук [2]);

– різноманітна полікультурна, індивідуальна для кожного суб'єкта навчання освітня система впливів та умов, спрямована на побудову власного «Я», що забезпечує створення підґрунтя для актуалізації внутрішнього світу особистості, її якісного саморозвитку й самореалізації (А. Білинський [1, с. 19]).

Отже, на підставі змісту окреслених дефініцій, можна узагальнити: освітнє середовище – це комплексне утворення, що охоплює необхідні й достатні умови матеріального, соціального, організаційного, психологічного й педагогічного забезпечення ефективності процесу навчання, виховання і розвитку особистості в будь-якій ланці системи неперервної освіти.

Щодо педагогічного коледжу, як важливої для соціуму професійної інституції, варте уваги визначення його освітнього середовища як сукупності спеціально організованих психолого-педагогічних умов, внаслідок взаємодії яких з індивідом відбувається становлення особистості, її світосприйняття.

У дослідженнях сучасних науковців розроблено типологію середовищ в освіті за: педагогічними функціями (дидактична, виховна, інтелектуально-розвивальна); профілем освітньої установи (дошкільний заклад, школа (гімназія, ліцей), коледж, ЗВО, регіонально-етнокультурне середовище); організаційними структурами (середовище кафедри, факультету, ЗВО, установи для навчально-виробничої практики); спільнотою залучених учасників до освітнього процесу (академічна група, курс, проектна група тощо); структурно-якісними характеристиками (на підґрунті адаптивної функції, залучення до культури, інформаційного і екологічного компонентів середовища тощо); застосуванням середовища в змісті освіти, що має місце при реалізації особистісно-розвивальної освітньої моделі. Слід зазначити, що з цієї достатньо громіздкої класифікації освітнього середовища педагогічного коледжу стосуються такі найважливіші його характеристики, як едукативність, управлінська організаційність, навчально-виробнича забезпеченість, суб'єктно-колективістська наповненість, адаптивно-, культурно-, еколого- та змістово-відповідна функційність.

Окремі дослідники типи освітніх середовищ визначають за наступними ознаками: стилем взаємодії в середовищі (конкурентне – кооперативне, гуманістичне – технократичне тощо); характером відносин щодо соціального досвіду і його передачі (традиційне – інноваційне, національне, універсальне тощо); ступенем творчої активності (творче, регламентоване); характером взаємодії із зовнішнім середовищем (відкрите, замкнуте). У цій типології більшість окреслених ознак стосується освітнього середовища педагогічного коледжу. Але серед них найважливішими є гуманізм, інноваційність, креативність та відкритість.

На прикладі педагогічного університету Ю. Шапран та О. Шапран запропонували такі основні типи його освітнього середовища за: впровадженням нововведень (традиційне і творчо-інноваційне); видами діяльності (ігрове, навчальне, професійне, комунікативне); особливостями оточення (природне, соціальне, інформаційно-освітнє, віртуальне); специфікою впливу на особистість (здоров'язбережувальне, розвивальне, виховне і рефлексивне) [13, с. 7]. Безумовно, що в цьому варіанті класифікації абсолютно всі наведені характеристики стосуються освітнього середовища педагогічного коледжу.

До основних характеристик освітнього середовища зараховуємо: діяльнісність (спільна діяльність суб'єктів середовища); суб'єктність (наявність суб'єктів – учасників освітнього процесу); ситуативність (виникнення різних ситуацій під впливом різних факторів); оцінюваність (можливість якісної оцінки середовища); формувальний вплив на суб'єктів середовища; проєктивність (здатність до створення нового середовища або відтворення основних рис наявного за необхідності поширення досвіду); мінливість, невизначеність (здатність до постійних змін); зв'язок із часом і простором. На основі розвитку активної/пасивної, вільної/залежної особистості Я. Корчак виокремив такі типи освітнього середовища: догматичне, кар'єрне, безтурботне, ідейне [5].

Вважаючи творче освітнє середовище певною системою, розглядаємо його як сукупність людей, які створюють духовно-моральну і творчу атмосферу в процесі освітньої діяльності, котра детермінує характер взаємодії педагога й учня, а також комплекс сприятливих для самовизначення, самореалізації і становлення суб'єктності соціальних, культурних і матеріальних умов.

Щодо підготовки майбутніх вихователів у системі вищої освіти варте уваги

поняття «творче методичне середовище», що, на наше переконання, ідентичне за змістом з визначенням розвивального середовища як спеціально створеної педагогами атмосфери інтелектуального пошуку і творчої діяльності в ході спеціально організованого процесу в межах соціокультурного простору, зони взаємодії локальних освітніх середовищ, їх елементів і суб'єктів освітнього процесу. Зростання цінностей і смислів цього середовища, зауважує дослідниця, здійснюється завдяки творчим групам з урахуванням індивідуальних потреб та особливостей суб'єктів освітнього процесу.

Зважаючи на те, що творчість передусім стосується галузі естетичної діяльності в різних її різновидах (літературна, музична, образотворча, хореографічна, технічна тощо) і рівнях вияву (дитяча, любительська, професійна, художньо-педагогічна), важливою є думка Л. Масол про те, що «наповнити освітнє середовище ціннісним змістом найліпше здатне естетичне середовище, в якому провідна роль належить мистецтву, і яке має бути естетичним і за змістом, і за формою» [6, с. 265].

У контексті специфіки нашого дослідження важливим є художньо-естетичне освітнє середовище, оскільки воно має освітній і виховний потенціал, наповнене художньо-естетичним впливом на студентів, що сприяє формуванню творчих і художньо-естетичних компетентностей та ціннісного ставлення до мистецтва.

З окреслених визначень випливає, що художньо-освітнє середовище неодмінно є творчим. За твердженням, Ю. Мировської, воно є педагогічно організованим, характеризується системністю взаємозв'язків його об'єктів, цілісністю, естетичною функціональністю, передбачає широке використання художніх творів мистецтв, організаційну зумовленість інтеграції мистецтв та діало-

гову взаємодію його представників, надає можливості впливу на творчу мотивацію суб'єкта, спонукає до творчого самовираження, сприяє розвитку творчої активності особистості, формуванню її художньо-комунікативних умінь [7, с. 216].

Художньо-естетичне освітнє середовище утворюють просторово-часове, змістовно-культурне та педагогічно-функційне поля з предметно-матеріальним естетичним виглядом та естетичною атмосферою, що полягає в активності педагогів і учнів та в естетичній і художніх формах взаємодії, колективному й індивідуальному проявах естетичної свідомості особистості.

Окресленому твердженню суголосна позиція І. Сідорової, яка розглядає художньо-естетичне середовище в єдності предметної та соціально-педагогічної сфер: «Предметна сфера охоплює естетику навчального довілля ЗВО, яка передбачає створення сприятливих естетичних умов для навчання й виховання та реалізації художньо-творчих здібностей студентів. Це насамперед, естетичне оформлення аудиторій, лабораторій, сучасний дизайн інтер'єрів, відповідне оформлення бібліотек, читальних залів, наявність картинних галерей, мистецьких світлиць, художніх майстерень тощо. Соціально-педагогічна сфера художньо-естетичного середовища охоплює низку складників: естетику спілкування і поведінки, діалогічність взаємин, естетику життєтворчості, красу міжособистісних відносин, духовно-естетичну атмосферу» [9, с. 148].

Художньо-естетичне освітнє середовище охоплює соціокультурний, програмно-навчально-діяльнісний, природний (є основою для «наслідування» в проектуванні вторинного середовища і створення художніх образів), антропогенний (створення людиною об'єктів, що не мають аналогів у первинному середовищі) та творчо-

конкурсний (художні виставки, конкурси, орієнтовані на розкриття творчого потенціалу студентів та становлення їхнього індивідуального стилю) складники.

Поняття «художньо-естетичне середовище гуманітарного закладу вищої освіти», інтерпретується нами наступним чином: «Це комплекс педагогічних впливів на мотиваційну, когнітивну, емоційно-вольову, соціальну, етичну і практичну сфери особистості, що інтегрують художній, естетичний, комунікативний, інформаційний компоненти освітнього процесу у вищому навчальному закладі». В такому середовищі всі суб'єкти науково-дослідного і навчально-виховного процесу мають змогу активно виявляти культурно-творчі ініціативи, створювати і проводити різні творчі і соціокультурні заходи, що сприяють взаємодії і взаємовпливу вищої освіти і суспільства.

Із належною аргументацією науковці В. Хренова та О. Лівшун стверджують, що в організації освітнього середовища для художньо-творчої діяльності необхідно звернути увагу на такі структурні компоненти: аудиторії для занять, рекреаційні приміщення, прилеглу територію (структуру, обладнання, дизайн, символічне наповнення простору) з акцентом на символічному наповненні та можливості просторової трансформації приміщень тощо; концепції навчання і виховання, зміст, форми і методи організації освіти з акцентом на варіативності навчальних програм, свободі вибору освітнього маршруту та різноманітності методичних навчальних засобів; відносини, що виникають між суб'єктами, комунікацію, в яку вступають суб'єкти освіти з акцентом на взаємодії, діалогічному спілкуванні, створенні ситуації успіху та позитивному настрої всіх учасників процесу; суб'єкти середовища з акцентом: на рівні підго-

товки, творчості, особистісних характеристиках тих, хто навчатиме; можливість здійснювати вплив на компоненти освітнього середовища тими, хто навчається [12, с. 170].

Безумовно, що будь-який тип освітнього середовища має свої позитиви і негативи. Важливо також те, що в ідеальному варіанті не існує освітніх середовищ конкретного типу, оскільки вони модальні за своєю сутністю, тобто системно охоплюють різні макросередовища, будучи водночас частиною мегаосвітнього середовища. Та попри це, якість того чи іншого освітнього середовища засвідчують ті його загальні і специфічні характеристики, що вказують на динаміку розвитку в ньому суб'єктів освітнього процесу, ступінь його комфортності й ефективності міжособистісної взаємодії, бажану результативність професійної підготовки майбутніх фахівців загалом та теоретичної, практичної і психологічної готовності до виконання трудових функцій, зокрема.

У монографії німецького дослідника Ф. Хасса «Предметна дидактика англійською мовою. Традиція – інновація – практика» наведено і на прикладах сучасних освітніх реалій аргументовано такі загальні характеристики освітнього середовища: *межі* – структурно-змістова ознака, що показує суб'єктів, об'єктів, процеси і явища, що належать до певного середовища; *насиченість* за ступенем інтенсивності середовища факторами впливу та можливостями; *ступінь значущості (пріоритетності)* – показник свідомого залучення всіх суб'єктів до освітнього процесу; *координованість* – спільність діяльності всіх суб'єктів, які усвідомлюють відповідальність як за власну підготовленість, так і за результати співпраці; *узагальненість*, що забезпечується наявністю концепції діяльності закладу, перспективного плану розвитку, які до-

ведені до всіх учасників освітнього процесу й активно обговорювалися та вдосконалювалися ними; *«характер»*, що визначає співвідношення в освітньому середовищі раціонального (догматичного) й емоційного (творчого) компонентів; *пріоритетність* – характеризує значимість певного середовища в системі цінностей учасників освітнього процесу; *гармонійність* – показує ступінь узгодженості впливу інших факторів чи локальних середовищ на особистість, її відокремленість чи інтегрованість; *соціальна зорієнтованість творчого потенціалу* за його зв'язками з соціокультурними установами, громадськими організаціями тощо; *динаміка* – готовність до постійних, активних, узгоджених та спланованих перетворень в організації освітнього середовища, в оновленні зв'язків із зовнішніми та внутрішніми компонентами; *стабільність* – стійкість за параметром підготовленого опису досвіду функціонування, часовий вимір, динаміки розвитку, збереження традицій [14, с. 355].

До загальних ознак освітнього середовища педагогічного закладу вищої освіти зараховуємо: *стійкість*, що зумовлюється терміном навчального року й архітектонікою навчального плану; *змістовність наповнення* за освітніми стандартами, використанням традиційної чи інноваційної моделі освіти та регламентованого переліку навчальних дисциплін; *залежність* у формі збереження педагогічних традицій і забезпечення їх наступності з актуальними інноваціями; *мінливість*, що детермінована активністю реалізації освітніх інновацій; *організованість*, що виявляється в структурованості і функційній забезпеченості; *структурність* як упорядкованість освітніх елементів і підрозділів зі зв'язками між ними; *рівновага* – здатність зберігати свою діяльність і поведінку незалежно від негативних зовнішніх

впливів; *адаптивність* – пристосування до нових соціальних умов з метою збереження, покращення чи набуття нових якостей; *життєздатність* – самоорганізація і розвиток в конкурентному середовищі; *надійність* – здатність виконувати призначені функції протягом заданого періоду часу в певних несприятливих умовах, зберігаючи при цьому свою ефективність на встановленому рівні.

Для того, щоб майбутній вихователь був здатним успішно розвивати творчий потенціал дітей дошкільного віку, освітнє середовище коледжу, у якому він здобуває свій фах, неодмінно має бути творчо-розвивальним. Відповідно до цього, воно характеризуватиметься певною сукупністю специфічних властивостей: *спостережуваність* (цілеспрямоване сприйняття дизайну предметного середовища і презентації робіт здобувачів освіти); *насиченість* (наявність ресурсів у розмаїтті форм і методів навчання і виховання); *пластичність* (здатність середовища набувати установлену стійку форму за відкритістю до інновацій і розмаїття методик); *автономність існування* (незалежна цілісність середовища, що має межі щодо оточуючих систем за наявністю її історії і логіки функціонування); *синхронізованість* (узгодженість у часі процесів, що відбуваються в дійсності за наявності часової сітки, у межах якої відбувається формування навчального досвіду); *векторність* (спрямований навчальний ефект при розв'язанні технологічних задач за чітко поставленими метою і завданнями функціонування середовища); *цілісність* (організоване і підлегле певним принципам середовище, зміст якого відповідає його цілям); *мотивогенність* (здатність середовища впливати на мотивацію студента, досягаючи порогу її стабільності у навчанні і творчому процесі); *іммерсивність* (мо-

жливність залучення студента до системи відношень, котра визначає зміст середовища за неперервним потоком відповідних стимулів); *інтерактивність* (взаємодія студентів із середовищем, що слугує сферою засвоюваного досвіду на основі надання студентам можливості змінювати освітнє середовище і брати участь у його формуванні).

**Висновки і перспективи (Discussion).** Отже, освітнє творчо-розвивальне середовище педагогічного коледжу являє собою сукупність матеріальних, соціальних, психологічних та педагогічних умов і факторів, що впливають на рівень задоволеності викладачів і студентів освітнім процесом і вказують на різні характеристики професійної зорієнтованості, цілеспрямованості і результативності функціонування цієї інституції для максимального задоволення запиту суспільства на висококваліфікованих вихователів, здатних до творчої професійної діяльності, оволодіння всебічними знаннями сутності творчого потенціалу дітей дошкільного віку та готовності до застосування необхідних професійно-педагогічних умінь, навичок творчої взаємодії, спрямованих на розвиток творчого потенціалу дітей.

Основу специфічних властивостей такого творчо-розвивального середовища педагогічного коледжу складають такі властивості: спостережувальність, насиченість, пластичність, автономність існування, синхронізованість, векторність, цілісність, мотивогенність, іммерсивність, інтерактивність. Означені властивості сприятимуть визначенню параметрів проєктування освітнього творчо-розвивального середовища педагогічного коледжу для формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку.

### Список використаних джерел

1. Білінський А. М. Творче освітньо-інформаційне середовище як чинник розвитку особистості вчителя. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. Тернопіль, 2012. № 2. С. 15–21.
2. Гончарук М. В. Педагогічні умови формування інтегрованого освітнього середовища в початковій школі східних земель Німеччини : дис. ... канд. пед. наук, спец. : 13.00.01. Умань, 2018. 301 с.
3. Демченко І. І. Підготовка вчителя до роботи в інклюзивній початковій школі : монографія. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. 500 с.
4. Демченко І. І., Пічкур М. О. Близнюк Т. О. Творчий розвиток учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва: Монографія. К.: Оміда, 2009. 218 с.
5. Корчак, Я. Правила життя. Педагогическое наследие. Москва, 1990. 267 с.
6. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика : монографія. Київ : Промінь, 2006. 432 с.
7. Мировська Ю. Створення творчого середовища як умова мотивації до формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* : зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини. Умань : Жовтий О. О., 2013. Вип. 8, ч. 1. С. 214–220.
8. Радул В. В. Соціальна активність у структурі соціальної зрілості (теоретико-методологічний аспект) : монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2011. 256 с.
9. Сідорова І. С. Створення художньо-естетичного середовища у по-



зааудиторній художній діяльності студентів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. Вінниця, 2011. № 35. С. 147–150. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu\\_pp\\_2011\\_35\\_34.C.148/](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2011_35_34.C.148/) (дата звернення: 11.09.2023).

10. Слюсарук-Літвін С. С. Формування готовності майбутніх вихователів до розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку в освітньому середовищі педагогічного коледжу : дис. ... канд. пед. наук, спец. : 011 – Освітні, педагогічні науки. Луцьк, 2022. 363 с.

11. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором. Київ : Рад. шк., 1988. С. 190–191.

12. Хренова В. В., Лівшун О. В. Організація освітнього середовища для художньо-творчої діяльності. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 2 (1). С. 165–173. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu\\_2018\\_2\(1\)\\_24.](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2018_2(1)_24.) (дата звернення: 11.09.2023).

13. Шапран Ю. П. Типологія освітнього середовища в умовах компетентісно-зорієнтованої педагогічної освіти. Педагогічна освіта: теорія і практика. *Психологія. Педагогіка*. 2015. № 23. С. 4–10. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip\\_2015\\_23\\_3. C. 7/](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2015_23_3. C. 7/) (дата звернення: 12.09.2021).

14. Haß F. Titel Fachdidaktik Englisch. Tradition – Innovation – Praxis. 2., überarbeitete Auflage. Stuttgart : Ernst Klett Sprachen GmbH, 2016. 420 s.

### References:

1. Bilynskiy A. M. (2012). *Tvorche osvitho-informatsiine seredovyshche yak chynnyk rozvytku osobystosti*

*vchytelia. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika*, 2, 15–21 [in Ukrainian].

2. Honcharuk M. V. (2018) *Pedahohichni umovy formuvannia intehrovanoho osvithnoho seredovyshcha v pochatkovii shkoli skhidnykh zemel Nimechchyny*. Doctor's thesis. Uman. [in Ukrainian].

3. Demchenko I. I. (2015) *Pidhotovka vchytelia do roboty v inkluzyvni pochatkovii shkoli : monohrafiia*. Uman : FOP Zhovtyi O. O. [in Ukrainian].

4. Demchenko I. I., Pichkur M. O. Blyzniuk T. O. (2009). *Tvorchy rozvytok uchniv pochatkovoii shkoly zasobamy obrazotvorchoho mystetstva: Monohrafiia*. K.: Omida. [in Ukrainian].

5. Korchak, Ya. (1990) *Pravyla zhyzny. Pedahohycheskoe nasledye*. Moskva,. [in Russian].

6. Masol L. M. (2006). *Zahalna mystetska osvita: teoriia i praktyka : monohrafiia*. Kyiv : Promin,. [in Ukrainian].

7. Myrovska Yu. (2013) *Stvorennia tvorchoho seredovyshcha yak umova motyvatsii do formuvannia khudozhno-komunikatyvnykh umin maibutnykh uchyteliv muzyky i khoreohrafi. Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*, 8 (1),. 214–220. [in Ukrainian].

8. Radul V. V. (2011). *Sotsialna aktyvnist u strukturi sotsialnoi zrilosti (teoretyko-metodolohichni aspekt) : monohrafiia*. Kirovohrad : Imeks-LTD,. [in Ukrainian].

9. Sidorova I. S. (2011) *Stvorennia khudozhno-estetychnoho seredovyshcha u pozaudytorinii khudozhnii diialnosti studentiv. Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho*

pedagogichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriya: Pedagogika i psykhologhiia, 35. 147–150. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu\\_pp](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp) [in Ukrainian].

10. Sliusaruk-Litvin S. S. (2022) *Formuvannia hotovnosti maibutnikh vykhovateliv do rozvytku tvorchoho potentsialu ditei doshkilnoho viku v osvithomu seredovyshchi pedagogichnoho koledzhu*. Doctor's thesis. Lutsk [in Ukrainian].

11. Sukhomlynskyi V. O. (1988). *Rozмова z molodym dyrektorem*. Kyiv : Rad. shk.. [in Ukrainian].

12. Khrenova V. V., Livshun O. V. (2018) *Orhanizatsiia osvithoho seredovyshcha dlia khudozhno-tvorchoi*

diialnosti. Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedagogichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka. Seriya: Pedagogichni nauky, 2(1), 165–173. Retrived from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu\\_2018\\_2\\_1\\_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2018_2_1_24) [in Ukrainian].

13. Shapran Yu. P. (2015) *Typolohiia osvithoho seredovyshcha v umovakh kompetentnisno-zoriientovanoi pedagogichnoi osvity. Pedagogichna osvita: teoriia i praktyka. Psykhologhiia. Pedagogika*, 23, 4–10. Retrived from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip\\_2015\\_2\\_3\\_3\\_S\\_7/](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2015_2_3_3_S_7/) [in Ukrainian].

14. Haß F. (2016) *Titel Fachdidaktik Englisch. Tradition – Innovation – Praxis. 2., überarbeitete Auflage*. Stuttgart : Ernst Klett Sprachen GmbH. [in Germany].

## ENVIRONMENT APPROACH IN PREPARING FUTURE SPECIALISTS OF PRESCHOOL EDUCATION FOR THE DEVELOPMENT OF CREATIVE POTENTIAL OF CHILDREN

Demchenko I. I., Sliusaruk-Litvin S. S.

**Abstract.** *The article is devoted to the topical issue of introducing an environmental approach to the training of future specialists in preschool education in order to form their readiness to develop children's creative potential. The authors argue that the educational opportunities for introducing an environmental approach to the training of future teachers in pedagogical colleges are important, since it increases the effectiveness of professional training in general and the formation of readiness for the development of the creative potential of preschool children, in particular. It has been found that for a pedagogical college the definition of the educational environment is associated with a set of specially organised psychological and pedagogical conditions, as a result of which the individual's personality and worldview are formed in interaction with the individual. The peculiarities of the educational environment of a pedagogical college are characterised and it is defined as a complex systemic phenomenon, numerous elements of which, in particular, a set of material, social, psychological and pedagogical conditions and factors that affect the level of satisfaction of teachers and students with the educational process and indicate various characteristics of professional orientation, purposefulness and effectiveness of the functioning of this institution to maximise the satisfaction of society's demand for highly qualified educators, are able to. It is proved that the formation of future specialists' readiness for the development of children's creative potential should be saturated with conditions that maximally fill the educational process with training courses and permanent pedagogical practices to help future educators successfully design and adjust individual educational*

© Демченко І. І., Слюсарук-Літвін С. С.

HUMANITARIAN STUDIOS: PEDAGOGICS, PSYCHOLOGY, PHILOSOPHY Vol 14(3) 2023

*routes, increasing their motivation and readiness for practical pedagogical activities in the system of preschool education, including the creative development of preschool children. It has been established that the educational environment of pedagogical colleges in the context of forming students' readiness for the development of preschool children's creative potential should necessarily be of a creative type of modality and be characterised by a certain set of specific properties: observability, saturation, plasticity, autonomy of existence, synchronisation, integrity, motivationality, immersiveness, interactivity.*

**Keywords.** *Environmental approach, educational environment, creative and developmental environment of the college, future specialists of preschool education.*